

Sygn. akt IC 699/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2016 roku

Sąd Rejonowy w Kłodzku Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Izabela Kosińska - Szota

Protokolant: sekretarz sądowy Natalia Stokłosa

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2016 roku w Kłodzku

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. Z.**

przeciwko (...) **SA z siedzibą w W.**

o zapłatę 19 830,36 zł

I. zasądza od strony pozwanej (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powódki J. Z. kwotę 8 613,98 zł (osiem tysięcy sześćset trzydzieści złotych 98/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 17 września 2014 roku;

II. oddala dalej idące powództwo;

III. zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 24,21 zł (dwadzieścia cztery złote 21/100) tytułem kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powódka J. Z. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 19 830,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 września 2014 r. oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2 400 zł oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa 34 zł.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 2 sierpnia 2011 roku w I. na terenie posesji (...) mąż powódki R. Z. wykonywał prace budowlane przy więźbie dachowej budynku należącego do H. R. i wchodzącego w skład jej gospodarstwa rolnego. Powódka podniosła, że H. R. nie zapewniła bezpiecznych warunków pracy podczas tych prac i R. Z. spadł z wysokości około sześciu metrów, doznając obrażeń ciała, które skutkowały jego śmiercią. Powódka wskazała, że gospodarstwo rolne (...) objęte było ochroną ubezpieczeniową z tytułu OC u strony pozwanej. Powódka podniosła, że strona pozwana odmówiła przyznania świadczeń tytułem zwrotu kosztów pogrzebu na rzecz powódki po zgłoszeniu szkody, a zdaniem powódki organizująca prace budowlane nie zapewniła R. Z. odpowiednich warunków pracy, do których była zobowiązana jako właściciel nieruchomości i podniosła, że podstawowym obowiązkiem rolnika jest zapewnienie wszystkim osobom, które wykonują czynności związane z prowadzeniem należącego do jego gospodarstwa rolnego bezpiecznych warunków pracy. Żądane przez powódkę koszty pogrzebu w kwocie 19 830,36 zł obejmują zwrot kosztów związanych z przewozem zwłok, nabyciem trumny, zakupem miejsca na cmentarzu, odpowiadających zwyczajom danego środowiska. Ponadto do wydatków tych zaliczyła koszt postawienia nagrobka, wydatki na wieńce i kwiaty, koszt zakupu odzieży żałobnej, a także wydatki na poczęstunek osób biorących udział w pogrzebie. Uzasadniając żądanie co do odsetek powódka wskazała, że strona pozwana 16 września 2014 roku zajęła ostateczne merytoryczne stanowisko w sprawie, a zatem znajdowała się już w posiadaniu wszelkich informacji i

dokumentów pozwalających na obliczenie wysokości powstałej szkody, zatem zasadne jest naliczanie odsetek od dnia 17 września 2014 roku.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Strona pozwana potwierdziła, że udzielała ochrony ubezpieczeniowej z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia oc rolników posiadaczowi gospodarstwa - (...), na którym doszło do wypadku, zaprzeczyła jednak odpowiedzialności ubezpieczonego, a tym samym własnej odpowiedzialności wynikającej z zawartej umowy ubezpieczenia, bowiem do wypadku nie doszło z winy ubezpieczonego oraz nie miał on w związku z prowadzoną przez ubezpieczoną działalnością rolniczą. Zdaniem pozwanego ubezpieczyciela po stronie ubezpieczonego musi wystąpić przesłanka zawinionego zachowania, które doprowadziło do szkody, a ponadto musi wystąpić związek przyczynowy pomiędzy działaniem rolnika, a powstałą szkodą. Strona pozwana podniosła, że powódka nie udowodniła zawinionego zachowania ubezpieczonego rolnika oraz związku tego zachowania ze szkodą polegającą na śmierci R. Z.. Ponadto wskazała, że nie wszystkie wypadki, które mają miejsce na terenie gospodarstwa rolnego ubezpieczonego rolnika znajdują pokrycie ubezpieczeniowe w ramach zawartej umowy ubezpieczenia, lecz przedmiotem ubezpieczenia jest jedynie konkretny wycinek tej działalności. Strona pozwana podniosła także, że ustaliła w postępowaniu likwidacyjnym, iż R. Z. wykonywał prace we własnym domu, w którym miał zamieszkać wraz z rodziną, a zatem wykonywał roboty budowlane we własnym zakresie i dla własnych potrzeb, nie zaś na polecenie ubezpieczonej H. R.. Strona pozwana zarzuciła, iż R. Z. sam decydował o podjęciu pracy na wysokości, godził się więc z ryzykiem związanym z wykonywaniem takiej pracy. Z daleko idącej ostrożności strona pozwana podniosła zarzut spowodowania wypadku z wyłącznej winy poszkodowanego, a co najmniej znacznego przyczynienia się poszkodowanego do szkody. Niezależnie od tego strona pozwana zarzuciła, iż żądanie powódki w przedmiocie zwrotu kosztów pogrzebu jest nie udowodnione wskazując, że rozpiska kosztów nie stanowi dowodu ich poniesienia, a także, iż dowód wpłaty KP z dnia 3 sierpnia 2011 roku nie poddaje się obiektywnej weryfikacji, albowiem tego samego dnia usługodawca wystawił fakturę za usługi pogrzebowe, więc dowód wpłaty jest dowodem uiszczenia części opłaty wynikającej z faktury VAT. Zdaniem pozwanego ubezpieczyciela, brak jest również podstaw do zapłaty kwoty 1 200 zł za usługi gastronomiczne, ponieważ zapłaty za przyjęcie dokonała osoba o nazwisku R..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

H. R. w dniu 24 stycznia 2011 roku zawarła ze stroną pozwaną (...) SA w W. umowę obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych i obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego. Jako adres ubezpieczonego gospodarstwa rolnego wskazano I. nr (...), a okres ubezpieczenia od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r.

Dowód:

- umowa ubezpieczenia budynków i oc rolników – k.12

- aneks do umowy ubezpieczenia - k.13

Rolnik H. R. rozbudowywała swój budynek mieszkalny położony w I. pod nr (...) Zlecała bratu R. Z. wykonywanie takich prac budowlanych, które można było wykonać bez udziału firmy budowlanej. Za te prace H. R. płaciła bratu. W pracach polegających na oczyszczeniu belek w więźbie dachowej brała udział odpowiednia firma. Po zakończeniu przez nią prac H. R. dostrzegła niedokładności w oczyszczeniu belek i zwróciła się do R. Z. o dokładne wyczyszczenie ich za pomocą wiertarki do szlifowania, którą mu zapewniła oraz dwóch drabin. Belki znajdowały się na wysokości ok. 6 m. Wcześniej R. Z. wykonywał w gospodarstwie rolnym siostry prace polegające zbiorze owoców, ziemniaków, przy sianie, w pracach elektrycznych, za te prace H. R. wręczała mu ziemniaki bądź jajka. R. Z. w związku z pracami

na wysokości dotyczący szlifowania belek nie sygnalizował siostrze braku systemu zabezpieczeń i urządzeń, bądź pomocy drugiej osoby, jak też obaw o swe bezpieczeństwo.

Dowód:

- zeznania świadka H. R. – k.87 verte - 88

- zeznania świadka P. R. – k.88

- zeznania powódki – k.89 - 90

Przed nabyciem uprawnień do zasiłku przedemerytalnego R. Z. pracował w telekomunikacji. Zanim został kierownikiem, wykonywał prace jako monter na wysokości na słupach telekomunikacyjnych.

Dowód: - zeznania powódki - k.89 – 90

Powódka i R. Z. rozpoczęli budowę swojego domu w B..

Dowód:

- zeznania świadka H. R. – k.87 verte - 88

- zeznania świadka P. R. – k.88

- zeznania powódki – k.89 - 90

W dniu 2 sierpnia 2011 roku I. nr (...) R. Z. wykonywał prace budowlane polegające na czyszczeniu belek przy więźbie dachowej budynku, podczas, których spadło z wysokości około sześciu metrów, doznając obrażeń ciała w postaci wieloodłamowego złamania kości pokrywy czaszki i podstawy czaszki wraz z urazem mózgu. W wyniku odniesionych obrażeń i R. Z. poniósł śmierć. W czasie tego zdarzenia H. R. nie było w gospodarstwie, ponieważ od kilku dni przebywała w W..

Dowód:

- postanowienie KP w B. z dnia 08.2011 r.

- odpis skrócony aktu zgonu - k.10

- karta statystyczna – k.11

- zeznania świadka H. R. – k.87 verte - 88

- zeznania świadka P. R. – k.88

- znajdujące się w aktach śledztwa (...) protokół oględzin budynku posesji w I. (...) notatka urzędowa z 2.08.2011 r. i zdjęcia miejsca zdarzenia

- zeznania powódki – k.89 - 90

Przy pracach prowadzonych w gospodarstwie rolnym (...) związanych ze szlifowaniem belek przez R. Z., zostały naruszone przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu bhp M. K. - k.100 - 103

Powódka zorganizowała pogrzeb i dokonała zapłaty Spółce cywilnej (...)J. Ł. za usługi związane z pochówkiem i pogrzebem męża R. Z. w kwocie 6 093,36 zł.

Dowód:

- faktura VAT (...) – k.29
- dowód wpłaty KP nr (...)– k.28
- zeznania powódki – k.89 - 90

Za przygotowanie przyjęcia po pogrzebie, zamówionego przez H. R., powódka zapłaciła 1 200 zł.

Dowód:

- dowód wpłaty kwoty 1 200 zł – k.28
- zeznania świadka H. R. – k.87 verte - 88
- zeznania powódki - k.89 - 90

Powódka zapłaciła za nagrobek mężą kwotę 9 400 zł.

Dowód:

- zamówienie z dnia 10.09.2011 r. – k.26
- faktura VAT nr (...) – k.84
- zeznania powódki – k.89 - 90

Powódka zgłosiła roszczenia m. in z tytułu kosztów pogrzebu w kwocie 19 830,36 zł pismem z dnia 24 lipca 2014 r. Strona pozwana pismem z dnia 31 lipca 2014 r. w związku ze zgłoszeniem szkody zwróciła się o nadesłanie dokumentów dotyczących numerów kontaktowych uprawnionych do świadczeń, a następnie pismem z dnia 16 września 2014 r. odmówiła wypłaty zgłoszonych roszczeń. Powódka odwołała się od tej decyzji, jednak bezskutecznie.

Dowód:

- zgłoszenie roszczeń z dnia 24.07.2014 r. - k.14 - 18
- pismo strony pozwanej z dnia 30.07.2014 r., 22.08.2014 r., 16.09.2014 r. i 08.01.2015 r. - k.19, 20, 21, 25
- odwołanie od decyzji z dnia 16.09.2014 r. - k.22 - 24

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało częściowemu uwzględnieniu.

Z przeprowadzonych dowodów w postaci zeznań świadków, postanowienia o umorzeniu śledztwa, odpisu skróconego aktu zgonu, protokołu oględzin budynku posesji położonej w I. nr (...) wynika jednoznacznie, że w dniu 2 sierpnia 2011 r. w czasie prac na wysokości polegających na oczyszczaniu więźby dachowej przez R. Z. doszło do zdarzenia w postaci jego upadku z wysokości około 6 m, w wyniku którego R. Z. doznał obrażeń ciała skutkujących jego śmiercią. Zgodnie z przepisem art.50 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzenia) z ubezpieczenia OC rolników przysługuje odszkodowanie, jeżeli rolnik, osoba pozostająca z nim we wspólnym gospodarstwie domowym lub osoba pracująca w gospodarstwie rolnym rolnika są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z posiadaniem przez rolnika tego gospodarstwa rolnego szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. W

kontekście powyższego rozstrzygnąć należało w pierwszej kolejności, czy posiadająca ubezpieczenie oc rolników H. R. ponosi winę za zdarzenie wywołujące szkodę, a tym samym, czy pozwany zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność jako ubezpieczyciel.

W ocenie Sądu w ustalonych wyżej okolicznościach faktycznych spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności ubezpieczonej, która zawarła umowę ubezpieczenia, określone treścią art.415 k.c., a skierowanie roszczenia przeciwko ubezpieczycielowi znajduje podstawę w art. 50 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych w zw. z art.822 § 1 k.c.

Przepis art.50 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych określa krąg osób w nim wymienionych, które są obowiązane do odszkodowania za wyrządzoną w związku z posiadaniem przez rolnika tego gospodarstwa rolnego szkodę. Dokonać w związku z tym należało interpretacji sformułowania „posiadania przez rolnika gospodarstwa rolnego”. Niewątpliwie nastąpiło rozszerzenie granic odpowiedzialności ubezpieczycieli, nie zawężające odpowiedzialności za szkodę związaną z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, jak było to uregulowane w poprzednim stanie prawnym. Zarówno orzecznictwo, jak i doktryna zwracają uwagę, że odpowiedzialność za szkody związane z posiadaniem gospodarstwa rolnego nie obejmuje szkód związanych z inną sferą aktywności życiowej osoby ubezpieczonej. Zdaniem Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę nie sposób uznać, by przedmiotowa szkoda związana była tą inną sferą aktywności życiowej ubezpieczonej H. R., ponieważ dokonywała ona rozbudowy swojego domu wchodzącego niewątpliwie w skład ubezpieczonego gospodarstwa. W myśl przepisu art. 55³ k.c. za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Przepis art.2 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych zawiera własną definicję gospodarstwa rolnego wskazując, że jest to obszar użytków rolnych, gruntów pod stawami oraz sklasyfikowanych jako użytki rolne gruntów pod zabudowaniami, przekraczający łącznie powierzchnię 1,0 ha, jeżeli podlega on w całości lub części opodatkowaniu podatkiem rolnym, a także obszar takich użytków i gruntów, niezależnie od jego powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie I ACa 730/11 wskazał, że dla oceny, czy dana rzecz może być zakwalifikowana jako część składowa gospodarstwa rolnego, należy odwołać się do definicji zawartej w art. 55³ k.c. Wprawdzie ustawa z 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zawiera w art. 2 ust. 1 pkt 4 własną definicję, trudno ją jednak uznać za definicję kompletną, skoro w jej zakresie nie mieszczą się inne, poza nieruchomością, składniki majątkowe, z którymi dopiero może ona tworzyć pewną całość gospodarczą. Poprzez jej zamieszczenie w ustawowym "słowniczku" nie zostało wykreowane odmienne od kodeksowego pojęcie gospodarstwa rolnego, zredukowane do samych tylko nieruchomości - użytków rolnych.

Z zeznań świadków i powódki wynika, że rolniczka H. R. dokonywała rozbudowy swego domu wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego, zlecała pewne prace swemu bratu i za nie mu płaciła, a w wyniku prowadzonych w sposób nieprawidłowy prac doszło do wyrządzenia szkody w związku z posiadaniem gospodarstwa rolnego. W żaden sposób nie znalazł potwierdzenia wskazywany przez stronę pozwaną w odpowiedzi na pozew zarzut, by R. Z. dokonywał budowy lub rozbudowy budynku mieszkalnego w I.(...)(...) dla siebie. Przesłuchani świadkowie i powódka jednoznacznie zeznali, że powódka z mężem prowadzili swoją budowę w B.. Strona pozwana nie udowodniła swych twierdzeń w tym zakresie. W ocenie Sądu, jakiegokolwiek prace budowlane polegające na rozbudowie czy to budynków mieszkalnych, czy gospodarczych (np. obora, stajnia, stodoła) związane są z posiadaniem gospodarstwa rolnego. Trudno sobie wyobrazić, by w przypadku rolników istniała możliwość skatalogowania ryzyk związanych z posiadaniem budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, a nie objętych zakresem ubezpieczenia z art.50 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, co do których rolnik miałby możliwość zawarcia dodatkowej dobrowolnej umowy ubezpieczenia oc w takim zakresie. W przypadku nieruchomości znajdujących się w gospodarstwie rolnym, czy też zwierząt istnieje, zdaniem Sądu, bardziej klarowna możliwość zakwalifikowania, czy zdarzenie wywołujące szkodę spowodowane w wyniku ich działania związane jest ze sferą innej aktywności niż posiadanie gospodarstwa rolnego. W ocenie Sądu zasadnym jest przytoczenie tezy z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1985 r.

(IV CR 49/85): Przez szkody związane z działalnością gospodarstwa rolnego w rozumieniu § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lutego 1978 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników (Dz. U. Nr 5, poz. 13 ze zm.) należy uważać nie tylko szkody, które pozostają w związku z wykonywaniem w gospodarstwie rolnym czynności ściśle rolniczych (agrotechnicznych, ogrodzeniowych i hodowlanych itp.), lecz również szkody wynikające z szeroko pojętego funkcjonowania gospodarstwa rolnego (np. szkody wynikające z wykonywania przez rolnika lub inne osoby, wymienione w § 3 ust. 1 rozporządzenia, w gospodarstwie rolnym usług budowlano-montażowych, naprawczych i im podobnych). Nie można natomiast uznać za pozostające w związku z działalnością gospodarstwa rolnego prowadzenia przez rolnika - na terenie tego gospodarstwa - cegielni, choćby wytwarzany produkt (cegła) był częściowo przeznaczony na potrzeby własnego gospodarstwa. Taka działalność - jako nie mieszcząca się w pojęciu "szkody związanej z działalnością gospodarstwa rolnego" - nie podlega ochronie ubezpieczeniowej. Mimo, że orzeczenie to zostało wydane w innym stanie prawnym, zawężającym odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń, to zdaniem Sądu w związku z rozszerzeniem zakresu odpowiedzialności po wejściu w życie przepisów ustawy z 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, jest aktualne w obowiązującym stanie prawnym.

Przechodząc do kolejnej przesłanki odpowiedzialności rolnika z tytułu czynu niedozwolonego ustalić należało przesłanki z art.415 k.c. oraz związek przyczynowy między tym czynem a szkodą.

Z dowodów z zeznań H. R. i P. R., protokołu oględzin budynku, zeznań powódki wynika, że R. Z. miał wykonywać prace polegające na czyszczeniu belek więźby dachowej znajdujących się na wysokości dwóch kondygnacji, ok.6 m nad podłogą. H. R. dostarczyła mu do pracy wiertarkę z papierami do szlifowania drewna oraz dwie drabiny. Prace te R. Z. miał wykonać sam bez pomocy innych osób, nie pozostawał pod nadzorem ubezpieczonej rolniczki. Już wnioski wyprowadzone z tych dowodów wskazują, że prace te nie były bezpiecznie zorganizowane. Natomiast z opinii biegłego sądowego z zakresu (...) wynika jednoznacznie, że zasady i warunki jakie powinny być spełnione przy prowadzonych robotach budowlanych 2 sierpnia 2011 r. stwarzających zagrożenie i bezpieczeństwa, i zdrowia ludzi (m. in. przy pracach na wysokości) zostały określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. nr 47, poz.401). Zgodnie z przepisem § 6 tego rozporządzenia do zabezpieczeń stanowisk pracy na wysokości, przed upadkiem z wysokości, należy stosować środki ochrony zbiorowej, w szczególności balustrady, o których mowa w § 15 ust. 2, siatki ochronne i siatki bezpieczeństwa. Stosowanie środków ochrony indywidualnej, w szczególności takich jak szelki bezpieczeństwa, jest dopuszczalne, gdy nie ma możliwości stosowania środków ochrony zbiorowej. Dowody z protokołu oględzin miejsca zdarzenia budynku w I. (...) (...) ze zdjęć miejsca zdarzenia, z zeznań świadków i powódki wskazują, że R. Z. nie posiadał szelek bezpieczeństwa, a miejsce z którego spadł nie było zabezpieczone przed upadkiem z wysokości. W ocenie Sądu, bez znaczenia pozostaje, że R. Z. nie łączyła z H. R. żadna umowa formalna. Należy wziąć jednak pod uwagę, że prace te wykonywał w ramach pomocy braterskiej z ekwiwalentnością świadczeń, na zlecenie H. R.. „Pomoc ta jest wykonywana w gospodarstwie drugiego rolnika, wobec którego udzielający pomocy przybiera postać nieformalnego pracownika i jak przekonująco wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 1483/99 (OSNC 2003, Nr 1, poz. 9) podstawowym obowiązkiem rolnika jest zapewnienie wszystkim osobom, które wykonują czynności związane z prowadzeniem należącego do niego gospodarstwa, bezpiecznych warunków pracy (maksymalnego bezpieczeństwa), z czego wynika, że nie ma znaczenia status prawny tych osób, tak jak nie ma żadnego znaczenia okoliczność, iż określona praca jest wykonywana w ramach tzw. pomocy sąsiedzkiej. Rolnik jest tak zobowiązany zorganizować pracę, ażeby osoby, które mu pomagają, w tym używając własnego sprzętu nie były narażone na niebezpieczeństwo wyrządzenia im szkody. Spoczywa więc na nim obowiązek ciągłego nadzoru nad ich pracą i dla obowiązku tego nie ma znaczenia, że osoby takie posługują się własnym sprzętem”. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1998 r., III CKN 71/98 stwierdzono, że wynikająca z art. 415 k.c. odpowiedzialność rolnika za wyrządzenie szkody osobie zatrudnionej przy remoncie budynku mieszkalnego, należącego do jego gospodarstwa rolnego, objęta jest obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Udostępnienie (...) przy pracach remontowych dla ich przeprowadzenia także niebezpiecznego w użyciu i nie mającego odpowiednich zabezpieczeń urządzenia technicznego jest czynem naruszającym powszechnie obowiązujące - niezależnie od stosunku prawnego - zakazy narażania człowieka na utratę zdrowia lub życia, a przeto uzasadnia odpowiedzialność przewidzianą w art. 415 k.c.

Przeprowadzone dowody z zeznań świadków jednoznacznie wykazały, że w dniu zdarzenia wywołującego szkodę H. R. jako inwestora nie było w I., mimo że odpowiadała za zorganizowanie procesu budowy z uwzględnieniem przepisów o zasadach bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony zdrowia. Z tych względów zachodzą okoliczności skutkujące przypisaniem winy H. R. za brak zapewnienia środków bezpieczeństwa i ochrony, zaś prowadzenie tych prac na jej zlecenie bez tych środków bezpieczeństwa i ochrony skutkowało upadkiem R. Z.. Zatem zgodnie z przepisem art.361 § 1 k.c. między zaniechaniem H. R. a szkodą istnieje więc związek przyczynowy.

Wszelkie kwestie bezpieczeństwa prowadzonych prac wyjaśniła opinia biegłego z zakresu bhp M. K., która zdaniem Sądu w sposób jednoznaczny określiła, jakie zabezpieczenia winny być stosowane przy pracach wykonywanych 2 sierpnia 2011 r. przez R. Z.. Opinia jest spójna, logiczna i konsekwentna.

Oczywistym jest, że mąż powódki nie świadczył pracy w rozumieniu przepisów prawa pracy, w istocie pomagał H. R., która była jego siostrą w pracach prowadzonych w ubezpieczonym gospodarstwie rolnym jak zbieranie owoców, warzyw, drobnych pracach budowlanych. Za te czynności otrzymywał plody bądź zapłatę. Bezsporne było, że H. R. była rolnikiem. Z przeprowadzonych dowodów z zeznań świadków i powódki wynika, że zleciła prace budowlane w swoim gospodarstwie rolnym swemu bratu R. Z., a z umowy ubezpieczenia oc rolników i aneksu, że w dacie zdarzenia posiadała obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego. Z tych względów Sąd uznał, że H. R. odpowiedzialna jest za zdarzenie z dnia 2 sierpnia 2011 r.

Zgodnie z przepisem art.362 k.c. jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Strona pozwana podniosła również zarzut przyczynienia się R. Z. do powstania szkody. W kontekście ustalonych okoliczności rozstrzyganej sprawy, uznać należy, że także R. Z. można przypisać winę. Dowody osobowe potwierdziły, że wiedział jakie prace będzie wykonywał, i że będą to prace na wysokości, oraz że prócz drabin nie będzie innych urządzeń służących bezpiecznemu wykonywaniu prac. W ocenie Sądu, R. Z. można było postawić wysokie wymagania co do znajomości środków bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia, ponieważ z zeznań powódki wynika, że w czasach, gdy był aktywny zawodowo wykonywał prace wysokościowe na słupach telekomunikacyjnych będąc monterem. Ponadto każdy człowiek winien oceniać realne zagrożenia wynikające z okoliczności, w których ma prace wykonywać. R. Z. wiedział, że do prac przy szlifowaniu belek nie będzie swobodnego dostępu z podłogi, lecz za pomocą dwóch drabin i prace będą prowadzone na drabinie przy więźbie dachowej bez rusztowań. W związku z tym oceniając obiektywnie sytuację winien być odmówić wykonywania pracy w takich warunkach, czego jednak nie uczynił podejmując się szlifowania belek na wysokości. Rzeczą R. Z. było zasygnalizowanie swojej siostrze H. R., że winna umieścić rusztowania lub zwrócić się z reklamacją do firmy, która wcześniej te prace wykonywała. Zdaniem Sądu, skoro R. Z. podjął się wykonania prac w takich niebezpiecznych warunkach, to jemu również można przypisać winę co do spowodowania zdarzenia wywołującego szkodę. Z uwagi na powyższe oraz mając na względzie relacje między R. Z. oraz H. R. Sąd uznał, że R. Z. w 50 % przyczynił się do powstania szkody.

Skoro zostały wykazane przesłanki odpowiedzialności rolnika H. R. skutkujące przypisaniem jej odpowiedzialności za zdarzenie z dnia 2 sierpnia 2011 r., a w związku z tym odpowiedzialnością akcesoryjną ubezpieczyciela, Sąd ustalił stosownie do przepisu art.446 § 1 k.c. koszty pogrzebu, których zwrotu domagała się powódka.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że powódka poniosła koszty organizacji pogrzebu wynikające z faktury VAT nr (...) w kwocie 6 093,36 zł, kwotę 534,60 zł wskazaną w dowodzie wpłaty KP Nr (...) jako kwotę przeznaczoną dla Zakładu Usług (...), koszt organizacji przyjęcia po pogrzebie, tzw. stypy 1 200 zł oraz koszt wybudowania nagrobka 9 400 zł; łącznie 17 227,96 zł kosztów pogrzebu wskazanych w art.446 § 1 k.c.

Stwierdzić należy, że strona pozwana zakwestionowała moc dowodową zapisków związanych z „rozpiską kosztów”, dowód wpłaty KP nr (...) oraz dowód wpłaty 1 200 zł. W odniesieniu do poniesionych kosztów budowy nagrobka powódka wykazała poniesienie tych kosztów fakturą VAT nr (...), na której widnieje adnotacja zapłacono gotówką. Dokument ten nie budzi wątpliwości Sądu co do tego, że powódka te koszty poniosła. Strona pozwana w odpowiedzi

na pozew zarzuciła powódce, że dowód wpłaty KP nr (...) z dnia 3 sierpnia 2011 r. na kwotę 3 137 zł nie poddaje się obiektywnej weryfikacji, albowiem tego samego dnia usługodawca (...) J. Ł. wystawił fakturę za usługi pogrzebowe na kwotę 6 093,36 zł, a więc dowód KP nr (...) jest dowodem uiszczenia części opłaty wynikającej z faktury VAT. Zdaniem Sądu, rację w przeważającej części ma w tym zakresie strona pozwana, zaś zeznania powódki dotyczące tej kwestii w istocie jej nie wyjaśniają. Przede wszystkim z dowodu wpłaty KP nr (...) nie wynika w rzeczywistości za jakie konkretnie usługi została zapłacona kwota 3 137 zł. W odniesieniu do zeznań powódki i zapisów na tymże dowodzie można jedynie stwierdzić, że kwota 534,60 zł dotyczyła należności na rzecz Zakładu Usług (...) i nie mieściła się w żadnej z pozycji wymienionej w fakturze VAT (...). Powszechnie wiadomym jest, że za miejsce na grób na cmentarzu należy uiścić opłatę i niewątpliwie kwota 534,60 zł stanowiła należność z tego tytułu dla Zakładu Usług (...). Z tego względu z kwoty 3 137 zł wskazanej w dowodzie wpłaty KP nr (...) odjąć należało kwotę 534,60 zł (dla ZUK) i kwotę 2 572,40 zł oddalić jako nieudowodniona zgodnie z przepisem art. 6 k.c. Powódka, mimo że strona pozwana zakwestionowała ten dowód wpłaty KP w odpowiedzi na pozew, nie przedłożyła dowodu potwierdzającego, iż kwota 2 572,40 zł wydatkowana była na inne usługi niż wskazane w fakturze VAT (...), jeśli tak było, to odpowiednim dowodem ten fakt potwierdzającym winna być druga faktura VAT wystawiona przez S.C. (...). J. Ł. Słusznie wskazała strona pozwana, że dowód wpłaty KP nr (...) pochodzi z tego samego dnia, a ponadto z faktury VAT (...) wynika, że należność w niej wymieniona 6 093,36 zł została zapłacona gotówką. Powódka wskazywała w swoich zeznaniach, że należność 3 137 zł to była należność za trumnę, organizację pogrzebu, muzyka. Zeznania te częściowo potwierdziły twierdzenia strony pozwanej, że należność wynikająca z dowodu wpłaty KP nr (...) była dowodem uiszczenia części należności wynikającej z faktury VAT (...), ponieważ wymienione zostały w fakturze VAT (...). Skoro powódka nie udowodniła, że na rzecz s.c. (...) nie zapłaciła łącznie 8 665,76 zł, tylko 6 093,36 zł, to tę kwotę należało wziąć pod uwagę jako związaną z kosztami pogrzebu.

Nie ulega wątpliwości, że uwzględnieniu jako koszt pogrzebu podlega również kwota 1 200 zł związana z organizacją stypy. Wprawdzie na dowodzie wpłaty tej kwoty wskazane zostało nazwisko R., jednak jak wynika z zeznań świadka H. R. i zeznań powódki, przyjęcie zamówiła siostra R. Z., lecz zapłaciła za nie powódka. Sąd nie znalazł dowodów przeciwnych, by zeznania te zakwestionować skoro są spójne i logiczne.

W ocenie Sądu, na podstawie faktury VAT nr (...) ustalić należało, że kwota 9 400 zł została poniesiona przez powódkę tytułem należności związanej z budową nagrobka dla R. Z.. Nie podlegało kwestionowaniu, iż wskazana w tej fakturze z imienia i nazwiska powódka zapłaciła tę kwotę.

Sąd nie odliczał od poniesionych przez powódkę kosztów pogrzebu, zasiłku pogrzebowego przekazanego przez ZUS zakładowi (...), ponieważ zasiłek pogrzebowy przewidziany w art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c. (uchwała pełnego składu (...)) z dnia 15 maja 2009 r., III CZP 140/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 132).

Mając powyższe na względzie Sąd uznał, na podstawie wskazanych okoliczności, że łącznie powoda poniosła koszty pogrzebu w kwocie 17 227,96 zł (6 093,36 zł, 534,60 zł, 1 200 zł i 9 400 zł). W związku z ustaleniem przyczynienia się R. Z. do powstania szkody, Sąd obniżył o 50 % powyższą kwotę i zasądził na rzecz powódki od pozwanego zakładu ubezpieczeń kwotę 8 613,98 zł, oddalając powództwo w pozostałym zakresie z uwagi na przyczynienie się oraz częściowo jego nieudowodnienie.

O odsetkach ustawowych od zasądanego roszczenia orzeczono na mocy art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Zdaniem Sądu mając na względzie pismo strony pozwanej z 30 lipca 2014 r. będące odpowiedzią na zgłoszenie szkody przez powódkę, uznać wypada, że żądanie odsetek od dnia 17 września 2014 r. nie jest żądaniem przedwczesnym, wszak od zgłoszenia szkody upłynęło więcej niż 30 dni, a istotnie strona pozwana pismem z dnia 16 września 2014 r. zajęła ostateczne stanowisko w sprawie.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając. Powódka wygrała proces w 43 %, zaś strona pozwana w 57 %. Koszty procesu powódki to łącznie 3 545,70 zł, na które składają się opłata sądowa 992 zł, koszty zastępstwa procesowego 2 400 zł, 34 zł opłaty skarbowe od pełnomocnictwa i 119,70 zł koszty przejazdu

pełnomocnika na rozprawę dwukrotnie. Koszty przejazdu pełnomocnika nie mogą być wyliczone na podstawie stawki określonej w przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. Nr 27, poz.271), wszak pełnomocnik będący adwokatem lub radcą prawnym prowadzi działalność gospodarczą i nie sposób traktować dojazdów na rozprawy swoim prywatnym samochodem jako podróży służbowej. Koszty przejazdu pełnomocnika winny być rozliczone według faktycznego zużycia paliwa i ten sposób Sąd przyjął do rozliczenia kosztów przejazdu. Skoro odległość W. – K. to 88 km, a pełnomocnik pokonał ten dystans tam i z powrotem dwukrotnie, to łącznie odległość wyniosła 352 km, przy średnim zużyciu benzyny 8 l/100 km i średniej cenie 4 zł/l l, zatem na przejazd 352 km, potrzebne było 28,16 l benzyny, a koszt jej zakupu wyniósł 119,70 zł. Koszty strony pozwanej to 2 717,30 zł, na które składają się koszty zastępstwa procesowego 2 400 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł i 300,30 zł koszty poniesione na wydatki biegłego. Z kosztów powódki 3 545,70 zł należy się jej 43 %, a więc 1 524,65 zł, zaś stronie pozwanej z jej kosztów 2 717,30 zł 57 %, a więc 1 548,86 zł, co po rozdzieleniu daje kwotę 24,21 zł do zapłaty przez powódkę na rzecz strony pozwanej.